

NTB-artikkel med faktafeil, gjengitt av bl.a. Statkraft, om lovendringene gjort av regjering og storting som følge av EFTA-dommen av 26. juni 2007:

Kilde: <https://www.statkraft.no/nyheter/nyheter-og-pressemedlinger/arkiv/2009/100-ar-med-politisk-styring-av-kraftutbyggingen/>

Kraftloven 100 år

18. sep. 2009

Den 18. september 1909 ble konsesjonslovene som ga politisk kontroll og samfunnsmessig styring med utbyggingen av Norges kraftressurser vedtatt.

Konsesjonslovene har ført til at kraftressurser stort sett er i offentlig eie i dag.

- Selv om konsesjonslovene har vært revidert flere ganger, er hovedlinjene langt på vei de samme ennå. At grunnholdningene til utnyttelsen av vannkraften har ligget fast i over 100 år, viser langsiktigheten i denne bransjen, sier advokat Odd Stiansen i Statkraft.

Vannkraft ikke vanlig vare

I tiden like før og etter det forrige århundreskiftet fikk man fastlagt to hovedprinsipper for utnyttelsen av norsk vannkraft som har fått stor betydning siden. I 1887 slo man fast at norske vassdrag tilhørte grunneierne. Denne løsningen var ikke opplagt, og avviker fra hva som er tilfelle på kontinentet. I 1906 fikk man så presisert at selv om vannfallene er private, er de likevel ingen alminnelig omsetningsvare.

- Det var – og er - viktig at det offentlige kan kontrollere utnyttelsen av ressursen. Den opphetede diskusjonen om hjemfallsrettens fremtid for en tid siden viser at nordmenn fortsatt har et spesielt forhold til landets vassdrag, sier Stiansen.

Stor betydning for kraftbransjen

Flere av de kraftverkene som ble bygget etter konsesjoner med vilkår om hjemfall, ble overført til Statskraftverkene i forbindelse med at hjemfall ble gjennomført. Bjølvo og Høyanger er eksempler på vassdrag hvor Statkraft er kommet inn som en

direkte følge av hjemfallslovene.

Det er selvfølgelig umulig å si hvorledes Statkraft (eller bransjen som sådan) ville sett ut dersom Stortinget ikke hadde gitt de lovene man vedtok i 1906 og 1909.

- Det er imidlertid naturlig å tro at de hensyn som lå bak de aktuelle lovene, langt på vei er de samme hensyn som har gjort at skiftende regjeringer opp gjennom årene har funnet det riktig at staten skulle gå tungt inn i denne sektoren, sier Stiansen.

FAKTA OM KONSESJONSLOVENE:

18. september 1909 vedtok Stortinget konsesjonslovene som skulle hindre at norske kraftressurser ble kjøpt opp av utlendinger.

Lovene av 1909 avløste midlertidige lovbestemmelser fra 1906 [de såkalte "Panikklovene"].

Konsesjonslovene stilte en rekke krav til dem som ville bygge ut norske kraftressurser. Blant annet ble de pålagt å bruke norsk arbeidskraft.

Det viktigste nye som ble vedtatt i 1909, var hjemfallsretten – at utbygde fosser og kraftverk som ble eid av private skulle gå over i statlig eie etter 60 år.

Kraftverk eid av fylker og kommuner skulle derimot ikke bli statlige.

Konsesjonslovene ble strammet inn på nytt i 1917.

Når begrepet konsesjonslovene brukes, er det lovene som omfatter rettigheten til vassdrag og kraftutbygging det siktes til. Senere er det kommet andre typer konsesjonslover, blant annet for kjøp av eiendom.

Overvåkingsorganet ESA angrep hjemfallsretten i 2001 og mente den var i strid med EØS-avtalen fordi den skilte mellom kraftverk i offentlig og privat eie.

Etter en langvarig politisk strid vedtok Stortinget i september 2008 at alle kraftverk skulle gå over til staten når konsesjonstiden var ute.

Dermed er EØS-kravene oppfylt.

Private kraftverk som er bygd ut før 1909, er ikke omfattet av hjemfallsretten. Dette utgjør bare noen få prosent av Norges kraftressurser. (©NTB)